

Міністерство освіти і науки України
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра менеджменту освіти та професійної підготовки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної
роботи _____ С.М. Кондратюк
«29» серпня 2019 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНОЮ ТА ВИХОВНОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ**

другий (магістерський) рівень
галузь знань 07 Управління та адміністрування
спеціальність 073 Менеджмент
освітня-програма/програми Менеджмент освіти
Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією
НН інституту педагогіки і психології
«29» серпня 2019 р.
Голова _____ Т.Б.Тарасова,
кандидат психологічних наук, доцент

СУМИ – 2019

Розробники: Скоробагатська О.І., к.п.н., доцент кафедри менеджменту освіти та професійної підготовки.

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри менеджменту освіти та професійної підготовки

Протокол № 1 від 29 серпня, 2019 р.

Завідувач кафедри (Козлова О. Г.)

СумДПУ, 2019 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	07 Управління та адміністрування	Вибіркова	
Розділів – 3	Спеціальність: 073 «Менеджмент»	Рік підготовки:	
Змістових розділів – 4		1-й	-й
Індивідуальне навчально-дослідне завдання - реферат		Семестр	
Загальна кількість годин - 150		1-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента -	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лекції	
		18 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		110 год.	год.
Консультації: 4 год.			
Вид контролю: іспит 2год.			

1.МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма вивчення варіативної навчальної дисципліни «Управління навчальною та виховною діяльністю» складена відповідно до підготовки за освітнім ступенем магістр напрямку 07 Управління та адміністрування спеціальності 073 «Менеджмент».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні та методичні засади психології управління.

Мета навчальної дисципліни – оволодіння майбутніми управлінцями освіти теоретичними засадами психології управління, формування практичних вмінь щодо організації ефективного функціонування трудового колективу, розвиток психологічної управлінської культури.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Міжпредметні зв'язки здійснюються з базовими педагогічними дисциплінами, філософією, психологією, методологією інших спеціальностей.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни

1. Оволодіння теоретичними знаннями з теорії управління навчальною та виховною діяльністю;
2. Осмислення системи основних управлінських понять та сутності управлінської діяльності керівника навчальною та виховною діяльністю;
3. Набуття знань з інноваційної теорії, ідей, технологій, формування стилю наукової організації праці;

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

У результаті вивчення курсу «Управління навчальною та виховною діяльністю» студенти повинні **знати та вміти:**

Знання: - поняття і терміни курсу «Управління навчальною та виховною діяльністю»; - нормативно-правові документи «Управління навчальною та виховною діяльністю» - типи навчальних закладів різних форм власності; - схему формування	ПРН4	Обґрунтовувати та управляти проектами, генерувати підприємницькі ідеї;
	ПРН7	Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті;

<ul style="list-style-type: none"> - дотримуватися культури мовлення; - застосовувати невербальні засади спілкування; - підпорядковувати зміст діяльності навчального закладу відповідно до його статуту; - складати протокол засідання педагогічної ради навчального закладу; - складати накази навчального закладу; - розробляти книги обліку контингенту. 		
<p>Комунікація: К1. Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються. К2. Використання іноземних мов у професійній діяльності.</p>	<p>ПРК 1</p> <p>ПРК 2.</p>	

4.КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	<p>Теоретична підготовка: вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань.</p> <p>Практична підготовка: може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань.</p>
В	<p>Теоретична підготовка: вільно володіє навчальним матеріалом,</p>

	<p>застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях. формулюванні висновків. застосуванні теоретичних знань на практиці.</p> <p>Практична підготовка: за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання.</p>
С	<p>Теоретична підготовка: володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу.</p> <p>Практична підготовка: має елементарні, нестійкі навички виконання завдання.</p>
Д	<p>Теоретична підготовка: має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки.</p> <p>Практична підготовка: планує та виконує частину завдання за допомогою викладача.</p>
Е	<p>Теоретична підготовка: студент не володіє навчальним матеріалом у загальному обсязі.</p> <p>Практична підготовка: виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.</p>
FX	<p>Теоретична підготовка: студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.</p> <p>Практична підготовка: виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.</p>
F	<p>Теоретична підготовка: студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів</p>

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота								Сума	Підсумковий (екзамен)
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4		100	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
12	12	13	13	12	12	12	13		

7. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Усього	Денна форма				Усього	Заочна форма			
		у тому числі					у тому числі			
		лек	пр	лаб	сп		лек	пр	лаб	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1										
Змістовий розділ 1. Теорія і практика ефективного управління навчальною та виховною діяльністю в сучасних соціально-економічних умовах										
Тема 1. Вступ. Історіографія управління.	14	2	2		10					
Тема 2.	14	2	2		10					

Ретроспективний аналіз виникнення управління, перед фаза наукового управління. Наукові школи та концепції управління.											
Разом за змістовим розділом 1	28	4	4		20						
Змістовий розділ 2. Організаційно-економічні та сихолого-педагогічні умови підвищення ефективності управління навчальною та виховною діяльністю											
Тема 1 Сучасні тенденції, закони і закономірності, наукові підходи, принципи, зміст і технології, що визнаються пріоритетними в управлінні ЗНЗ в умовах здійснення інноваційної діяльності.	14	2	2		10						
Тема 2 Суб'єкти управління ЗНЗ, об'єкти управління ЗНЗ.	16	2	4		10						
Разом за змістовим розділом 2	32	4	8		20						
Змістовий розділ 3 Специфіка управління навчальною та виховною діяльністю, освітніми інноваційними процесами											
Тема 1 Управління інноваційними освітніми процесами.	24	2	2	-	20	-				-	-
Тема 2 Принципи управління інноваційними освітніми процесами.	24	2	2		20						
Разом за змістовим розділом 3	48	4	4		40						
Змістовий розділ 4. Нормативно-правове забезпечення управлінської діяльності керівників системи освіти											
Тема 1 Принципи освітньої політики України. Державні органи управління системою загальної середньої освіти.	24	2	2		20						

Тема 2. Типи ЗНЗ. Загальноосвітні програми.	16	4	2		10					
Разом за змістовим розділом 2	40	6	4		30					
Консультація з дисципліни	2									
Усього годин	150	18	18		110					

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий розділ 1.

Теорія і практика ефективного управління навчальною та виховною діяльністю в сучасних соціально-економічних умовах

Тема 1.

Теорія і практика ефективного управління навчальною та виховною діяльністю в сучасних соціально-економічних умовах

Лекція до теми 1

Логіка викладення матеріалу. Історіографія управління. Ретроспективний аналіз виникнення управління, перед фаза наукового управління. Наукові школи та концепції управління.

Практична робота до теми 1

1. Управління як вид діяльності.
2. Історіографія управління.
3. Історичні передумови виникнення управління.
4. Наукові школи та концепції управління.

Тема 2.

Організаційно-економічні та психолого-педагогічні умови підвищення ефективності управління навчальною та виховною діяльністю (29 год.)

Лекція до теми 2

Сучасні тенденції, закони і закономірності, наукові підходи, принципи, зміст і технології, що визнаються пріоритетними в управлінні ЗНЗ в умовах

здійснення інноваційної діяльності. Суб'єкти управління ЗНЗ, об'єкти управління ЗНЗ.

Практична робота до теми 2

1. Організаційно-управлінське управління.
2. Соціально-економічне управління.
3. Соціально-культурне управління.
4. Модульна структура управління.
5. Форми і методи управління, які створюють умови для оперативного, ефективного, оригінального і нестандартного прийняття керівником управлінського рішення.
6. Управління за цілями.
7. Використання надбань світової науки та техніки управління у галузі освіти.

Змістовий розділ 2.

Організаційно-економічні та психолого-педагогічні умови підвищення ефективності управління навчальною та виховною діяльністю

Тема 3. Специфіка управління навчальною та виховною діяльністю освітніми інноваційними процесами

Лекція до теми 3

Управління інноваційними освітніми процесами. Принцип організованої інноваційної зміни станів системи освіти. Принцип переходу від стихійних механізмів перебігу інноваційних процесів до свідомо-керованих. Принцип інформаційної, матеріально-технічної, кадрової забезпеченості реалізації основних етапів інноваційних освітніх процесів. Принцип прогнозування зворотних або незворотних структурних змін в інноваційному соціально-педагогічному середовищі. Принцип посилення стійкості інноваційних освітніх процесів. Принцип прискорення розвитку інноваційних процесів у системі освіти.

Практична робота до теми 3

1. Принципи управління ЗНЗ.
2. Закономірності управління інноваційної діяльності.

3. Зростання професійної майстерності.
4. Технологія в управлінні ЗНЗ.
5. Характеристика моделей компетентності керівника ЗНЗ.

Тема 4. Нормативно-правове забезпечення управління діяльності керівників системи освіти

Лекція до теми 4

Принципи освітньої політики України. Державні органи управління системою загальної середньої освіти. Типи ЗНЗ. Загальноосвітні програми.

Практична робота до теми 4 (4 год.)

1. Закон України “Про освіту”.
2. Закон України “Про загальну середню освіту”.
3. Державна політика в галузі загальної середньої освіти.
4. Державна національна програма “Освіта”(Україна ХХІ ст.).

Змістовий модуль 3

Специфіка управління навчальною та виховною діяльністю, освітніми інноваційними процесами

Тема 1 Управління інноваційними освітніми процесами.

Тема 2 Принципи управління інноваційними освітніми процесами.

Змістовий модуль 4.

Нормативно-правове забезпечення управлінської діяльності керівників системи освіти

Тема 1 Принципи освітньої політики України. Державні органи управління системою загальної середньої освіти.

Тема 2. Типи ЗНЗ. Загальноосвітні програми.

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вступ. Історіографія управління.	2
2.	Ретроспективний аналіз виникнення управління, перед фаза наукового управління. Наукові школи та концепції управління.	2
3.	Сучасні тенденції, закони і закономірності, наукові підходи, принципи, зміст і технології, що визнаються пріоритетними в управлінні ЗНЗ в умовах здійснення інноваційної діяльності.	2
4.	Суб'єкти управління ЗНЗ, об'єкти управління ЗНЗ.	2
5.	Управління інноваційними освітніми процесами.	2
6.	Принципи управління інноваційними освітніми процесами.	2
7.	Принципи освітньої політики України. Державні органи	2

	управління системою загальної середньої освіти.	
8.	Типи ЗНЗ. Загальноосвітні програми.	4
	Всього	18

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Управління як вид діяльності. Історіографія управління.	2
2.	Історичні передумови виникнення управління. Наукові школи та концепції управління.	2
3.	Організаційно-управлінське управління.	2
4.	Модульна структура управління.	2
5.	Форми і методи управління, які створюють умови для оперативного, ефективного, оригінального і нестандартного прийняття керівником управлінського рішення.	2
6.	Використання надбань світової науки та техніки управління у галузі освіти.	2
7.	Принципи управління ЗНЗ. Закономірності управління інноваційної діяльності.	2
8.	Технологія в управлінні ЗНЗ. Характеристика моделей компетентності керівника ЗНЗ.	2
9.	Закон України “Про освіту”. Закон України “Про загальну середню освіту”.	2
	Всього	18

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Проаналізувати спеціальну літературу з проблеми управління навчальною та виховною діяльністю.	20
2.	Ознайомитися із закладами освіти різних типів та визначити особливості управління.	20
3.	Вимоги до керівника навчального закладу.	20
4.	Компетентнісний підхід до управління ЗНЗ.	10
5.	Система знань керівника ЗНЗ з управління інноваційною діяльністю.	10
6.	Сукупність управління функцій керівника ЗНЗ.	10
7.	Система знань керівника ЗНЗ.	10
8.	Функції керівника ЗНЗ.	10
	Всього	110

1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	--	---

10 ЛІТЕРАТУРА:

1. Афанасьєв В.Т. Научное управление обществом. - М.: Политиздат, 1973.
2. Афанасьєв В.Т. Общество: системность, познание и управление. - М.: Политиздат, 1981.
3. Бегей В.М. Демократизація управління загальноосвітньою школою. - Тернопіль, 1994.
4. Бондарь В.И. Управленческая деятельность дир. школы: Дидактический аспект. -К.: Рад. школа, 1987.
5. Гаєвський Б.А. Основи наук управління: Нав. Посібник. - К.: МАУП, 1997.
6. Глобальное образование: идеи, реали, перспективы. - Санкт-Петербург, 1993.
7. Даниленко Л.І. Модернізація змісту, форм та методів управлінської діяльності директора школи: Монографія. -К.: Логос, 1998.
8. Даниленко Л.І. Соціально-педагогічні умови ефективності управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи: Автореферат дис. на здобуття наук ступеня канд. Пед. наук. - К.: УДПУ, 1994.
9. Державна національна програма «Освіта», - К.: Просвіта, 1992.
10. Дмитренко Г.А. Стратегічний менеджмент, цільове управління освітою на основі кваліметричного підходу. - К.: ІЗМН, 1996.
11. Закон України «Про загальну середню освіту» // Освіта України. - 1999. -
23 червня.
12. Закон України «Про освіту», - К.: Генеза, 1996.
13. Закон України «Про позашкільну освіту» // Освіта України. 2000. - № 31.
14. Закон України «Про професійно-технічну освіту» // Освіта України. 2001. - № 23.
15. 1994.-С.61.
16. Інструкція з ведення ділової документації у загальноосвітніх навчальних закладах I III ступенів: Наказ Міністерства освіти і науки України № 240 від 23.06.2000 р. // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. - 2000. - № 17.
17. Інструкція про порядок ведення трудових книжок на підприємствах, в установах і Організаціях: Наказ № 58 Мінпраці, Мін'юсту, Мінсоцзахисту від 29 липня 1993 р. // Право **України.**-1996.-№ 2-3.
18. Канартевський Ю.А. Анализ итогов ученого года: Учебное пособие. - Челябинск: ЧПИ, 1985.
19. Ковбасенко ЛІ. Організаційно-педагогічні основи діяльності сучасного позашкільного закладу. Методичний посібник. Частина 1. - Київ, 2000.
20. Кодекс законів про працю України: Закон від 10.12.71 р. Офіційний текст із змінами і доповненнями за станом на 01.09.95 р. - К., 1996.

21. Комплексна програма художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України". 2004. - №10.
22. Контроль за преподаванием учебных предметов / Под ред. Д.И. Румянцевой. - К.: і >ад. школа, 1988.
23. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти // інформаційний збірник Міністерства освіти України. - 1996. - № 4. - С 2-14.
24. Концепція громадянської освіти в Україні // Директор школи. 2001. - №20.
25. Концепція екологічної освіти // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки країни, 2002.-№ 7.
26. Концепція позашкільної освіти та виховання // Інформаційний збірник Міністерства ОСВІТИ України, 1997. - № 7.
27. Концепція профільного навчання у старшій школі: Проект. - К.: Інститут педагогіки АПН України, 2003. - 20 с.
28. Концепція середньої загальноосвітньої школи // Інформаційний збірник Міністерства освіти України. - 1992. - № 4. - С. 4-29.
29. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах // "Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України", 2004. - № 10.
30. Національна доктрина розвитку освіти України // Освіта України, 2002. - №26.
31. Орієнтовні вимоги до виконання письмових робіт і перевірки зошитів з природничо-математичних дисциплін у 5-11 класах // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України.-2001.-№2.
32. Орієнтовні вимоги до усного і писемного мовлення учнів та проведення письмових робіт і перевірки зошитів у 5-11 класах: Методичний лист // Програма середньої загальноосвітньої школи: Українська мова. - К.: Перун, 1998.
33. Островерхова Н.М., Даниленко Л.І. Ефективність управління загальноосвітньою школою: загально-педагогічний аспект, К.: Школяр, 1995.
34. Падалка О.С., Насімчук А.С., Смолюк І.О., Шпак ОТ. Педагогічні технології. - К.: Вид. „Українська енциклопедія", 1995.
35. Пикельная В.С. Теоретическая основа управления: неколоведческий аспект.-М., 1990.
36. Позашкільна освіта в Україні (Нормативно-правові акти). Під редакцією Вербицького В.В. К., 2002.
37. Положення про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. -2001.-№ 1.
38. Положення про загальноосвітні навчальні заклади // Освіта України. - 2000. -1 березня.

39. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої школи // Інформаційний збірник Міністерства освіти України. - 2000. - № 22.
40. Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти. Охорона праці в Україні // Бібліотечка. Шкільного світу - К.: Редакція педагогічних газет, 2003.
41. Положення про позашкільний заклад // Освіта України. 2001. - №22.
42. Положення про порядок наймання та звільнення педагогічних працівників закладів освіти, що є у загальнодержавній власності: Наказ № 293 Міністерства освіти України від 05.08.93 р. // 36. законодавчих та нормативних актів про освіту. - 1994. - Вип. 1.
43. Положення про центр, будинок, клуб еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, станцію юних натуралістів. // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України, 2002. - №21.
44. Положення про центр, будинок, клуб науково-технічної творчості учнівської молоді, станцію юних техніків // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України, 2003.-№ 12.
45. Положення про центр, будинок, клуб, бюро, туризму, краєзнавства, спорту та екскурсій учнівської молоді, туристсько-краєзнавчої творчості учнівської молоді, станцію юних туристів // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України, 2003. - №7.
46. Портнов М.А. Азбука школьного управління в умовах районних отношений. - К.: МАУП, 1994.
47. Правила проведення туристських подорожей з учнівською та студентською молоддю України // Директор школи, 2000. - № 23-24.
48. Примірне положення про раду загальноосвітнього навчального закладу // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. - 2001. - № 8.
49. Примірний статут загальноосвітнього навчального закладу // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. - К., 2002. - № 29.
50. Про внесення змін до порядку видачі випускникам позашкільних навчальних закладів свідоцтв про позашкільну освіту. Наказ МОН України від 24.03.2003, №161// Інформаційний збірник МОН України, 2003. - №9.
51. Про запровадження 12-бальної шкали оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. - 2000. - № 19.
52. Про затвердження тимчасових типових штатних нормативів денних середніх загальноосвітніх навчально-виховних закладів: Наказ № 264 Міністерства освіти України від 26.08.1996 р.
53. Сенченко В.И., Панченко Е.Г. Искусство управления. - К.: Политиздат Украины, 1998.

54. СисМодуль функціональних знань директора общеобразовательной школи: Автореферат дис. на стиск, уч. ст. доктора пед. наук. - К.: 1979.
55. Творча особистість вчителя: Проблеми теорії і практики: Збірник наукових праць / Ред. кол.: Н.В.Гузій (відп. ред.) та інші. - К.: УДПУ, 1997.
56. Типове положення про атестацію педагогічних працівників України зі змінами і доповненнями: Наказ № 419 Міністерства освіти України від 01.12.98 р. // Директор школи. - 1999. - №16(64).
57. Типові правила внутрішнього розпорядку для працівників державних навчально-виховних закладів України: Наказ № 455 Міністерства освіти України від 20.12.93 р. // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. - 1994. - №21.
58. Україна ХХІ століття. Державна національна програма «Освіта». - К.: Райдуга. -
59. Управление развитием школи / под. ред. М.М. Поташника, В.С. Лазарева. - М.: Новая школа, 1995.
60. Хаппен Г., Синергетика. - М.: Мир, 1980.
61. Хміль Ф.І. Менеджмент. - К.: Вища школа, 1995.
62. Школи Луганщини: Практичний досвід модернізації освіти / О.П. Омельченко, Б.А. Дьяченко, Т.М. Сорочан, О.М. Рудіна, О.О. Золотарьова, Л.М. Михайлова. - Луганськ: Знання, 2003. - 344 с.

11. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Шуванов І. Б. Моделювання професійної підготовки педагога-психолога / І. Б. Шуванов. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.yspu.yar.ru>
2. Примірний статут навчального закладу. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://ieschishin.org/documents/d064.php>. - 15 с.
3. Закони. - [Електронний ресурс] - Режим АОСТуны: <http://law.leschishin.org/> ^
4. Державно-громадське управління навчальним закладом. - [Електронний ресурс] - Режим флосТуны: <http://osvita.ua/school/manage/1123>
5. Положення про загальноосвітній навчальний заклад. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreq=964-200Q-%EF>
6. Внутрішкільне управління. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://readbookz.com/book7172/5538.html>